

Peltopyy - peltomaiseman palleroinen

Suomen peltopyykanta on vähentynyt 60 % viidessä vuosikymmenessä ja peltopyyn levinneisyysalue on selvästi pienentynyt. Laji on vähentynyt kaikkialla Euroopassa.

Tunnistaminen

Peltopyyn huomaa yleensä, kun lintu tai pieni parvi pyrähtää kirahdellen ja siivet hurahdellen läheltä lentoon. Lennossa typpäkkä olemus ja punaruskea, lyhyt ja leveä pyrstö kiinnostavat huomion. Nopean lentopyrähdysen jälkeen linnut laskeutuvat kasvillisuuden suojiin. Maassa seisova peltopyy on palleromainen ja yleisväriltään harmahtavan ruskea. Lähempää tarkasteltuna peltopyy on kaunis: vatsassa aikuisilla linnuilla on tummanruskea laikku, naama ja kurkku ovat kauniin oranssinruskeat ja kyljillä on ruskeaa viirutusta.

kuva: Christof Bobzin

Peltopyy piileskelee suojaisilla avomailla ja pientareilla

Peltopyy on avomaan lintu, mutta oleskelupaikoiltaan sen on löydettävä ravinnon lisäksi suojaa, jota tarjoavat matalat pensaikot ja korkea ruohosto tai sänki. Avoimen maan lintuna peltopyy suosii paikkoja, josta se löytää sekä ravintoa että piilopaikan. Peltopyylle tärkeitä elinympäristöjä ovat viljelylohkojen pientareet, ojien reunukset, viljelemättömät avomaakuviot, latojen seinustat, korkeaan sänkeen puidut pellot sekä kesannot. Elintavoiltaan laji on kasvillisuudessa ja muiden suojapaikkojen siimeksessä piileskelevä. Sen paljastavat parhaiten lumella näkyvät parven kulkujäljet tai illan ja aamun hämärissä keväisin kuuluva karhea soidinääni ”kir-rik”. Peltopyy on paikkalintu, mutta liikehtii jonkin verran syksyllä ja keväällä. Talvella se osaa kaivautua lumen alle kieppiin pahimpien pakkasten ajaksi.

Peltopyy on siemensyöjä

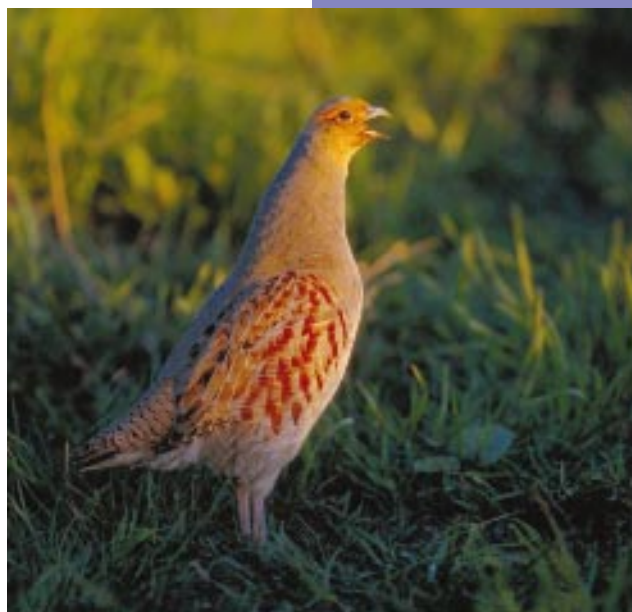
Peltopyy syö monenlaisia siemeniä, niin viljan kuin rikkakasvienkin siemeniä. Suosiossa ovat ennen kaikkea pillikkeiden ja muiden tavallisimpien rikkakasvien siementen lisäksi vehnän ja niiden puuttuessa ohran ja kauran jyvät. Kesäaikaan selkärangattomien eläinten, kuten hyönteisten ja matojen, merkitys ravinnossa on suuri. Poikaset syövät ensimmäisinä elinviikkoinaan yksinomaan hyönteisiä. Aikuiset syövät ympäri vuoden myös vihantaa, jota ne talvella saavat oraspelloilta lumen alta kaivamalla.

Peltopyy on vähentynyt koko Euroopassa

Peltopyy on vähentynyt kaikkialla Euroopassa, useissa maissa kanta on taantunut kymmenesosaan. Norjasta laji on jo tyystin hävinnyt. Suomessakin peltopyitä asustelee enää kolmasosa 1950-lukuun ja kymmenesosa 1930-lukuun verrattuna. Levinneisyysalue kattoi ennen lähes koko Suomen Etelä-Lappia myöten. Nykyisin laji on suuresta osasta Suomea kokonaan hävinnyt. Kanta on vahvin Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen peltoaukeilla. Lajia on yritetty istutustoimin palauttaa monille alueille, mutta heikkojen tarhakantojen ja nykyaikaisen elinympäristön sopimattomuuden vuoksi istutuksilla ei ole saatu pysyvää tulosta.

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ
Maatalouden ympäristötuen koulutusmääräraha

kuva: Joumi Valkenien

Peltopyyn väheneminen johtuu pääosin sille soveliaiden elinympäristöjen vähenemisestä. Lisäksi kevätiljelijöiden suosimista pidetään taantumisen pääsyyinä. Peltopyykannan elinolosuhteita voi kuitenkin parantaa monin pienin keinoin.

MITEN MINÄ VOIN AUTTAA PELTOPYYTÄ?

- **Jätä pelloille leveät pientareet ja jätä pensaita ojien reunoille.** Peltopyyt suosivat monimuotoista peltomaisemaa. Peltolohkojen reunojen ja latojen ympäristöjen suojakaistat ja viljelemättömät avomaat tuottavat peltopyylle monipuolista ravintoa. Pensaat ja pientareiden alustat tarjoavat suojaa pedoilta.
- **Älä hävitä olemassa olevia valtaojia tai muita peltolohkojen välisiä reuna-
vyöhykkeitä.** Peltolohkojen koon kasvattaminen vähentää elinympäristöjen pienpiirteisyyttä ja köyhdyttää eläimistöä, eivätkä peltopyytäkään viihdy suurten lohkojen maisemassa. Harkitse, olisiko mahdollista jakaa suuret peruslohkot pienemmiksi viljelylohkoiksi pysyvien piennarten tai kapeiden kesantojen avulla.
- **Käytä torjunta-aineita harkiten ja vältä niiden käyttöä etenkin pientareiden ja suojavyöhykkeiden läheisyydessä.** Peltopyyn poikaset syövät kasvillisuudesta pieniä hyönteisiä eivätkä tule toimeen ilman niitä. Rikkakasvillisuus sen sijaan tarjoaa ravintoa niin aikuisille kuin varttuneemmille poikasillekin. Ruiskuttamaton muutaman levyinen metrin reunus parantaa oleellisesti peltopyyn elinolosuhteita.
- **Jätä viljapelloille korkea sänki.** 20-30 sentin sängessä parvet pystyvät ruokailemaan suojassa, mutta ylettävät myös tarkkailemaan ympäristöään. Mikäli mahdollista, jätä sänkipeltojen kyntötyöt keväeseen. Näin sänki tarjoaa suojaa myös kriittisenä talviaikana.
- **Suosi viherkesannointia eri puolilla viljelyksiä.** Viherkesannointi tarjoaa peltopyylle suojaisia ruokailumahdollisuuksia. Perusta kesannot monipuolisilla siemenseoksilla ja käytä niin harvaa kylvää kuin säännökset sallivat. Kesantojen tulisi antaa kasvaa mahdollisimman pitkään.
- **Niitä keskeltä reunoille.** Poikaset pyrkivät piiloutumaan kasvillisuuteen ja välttelevät aukeita. Näin ne pysyvät suojassa viimeiseen asti. Poikasten kuolleisuutta voidaan pienentää aloittamalla niitto pellon keskiosasta ja etenemällä siitä kohti reunoja. Näin poikaset voivat paeta viereisille peltolohkoille ja pientareille. Voit myös käyttää niitossa erityistä puomia, joka karkottaa poikaset aiemmin suojaan.
- **Perusta suojaisille paikoille talveksi ruokintapaisteita,** joissa tarjoillaan esimerkiksi vehnää, ohraa tai kauraa ja mahdollisuuksien mukaan rikkakasvien siemeniä ja puintijätettä. Ruokinnan avulla peltopyyt selviävät talven ylitse. Älä sijoita ruokintapaikkoja tiheäpuustoisien metsän reunaan. Kasvata ruokintapaikkojen tuntumaan suojaisia pensaikkoja.

Näistä toimista hyötyvät monet muutkin eläin- ja kasvilajit. Osaaminen voi saada myös maatalouden ympäristötukea.

Lisätietoja:

BirdLife Suomi ry
PL 1285, 00101 Helsinki
puh (09) 4135 3300
sähköposti: toimisto@birdlife.fi
<http://www.birdlife.fi/>